

**M U N I
P E D**

Odpořvednost jako environmentální princip

Slavomír Lesňák

Foto: SITA/AP, Eric Risberg

Monet, Botticelli, Picasso

<https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-klimaticti-aktiviste-chrstli-bramborovou-kasi-na-monetuv-obraz-40412466>

<https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/australsti-klimaticti-aktiviste-se-v-galerii-na-protest-prilepili-k-picassovi>

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-klimaticti-aktiviste-se-v-italii-prilepili-k-botticelliho-obrazu-209648>

12
Vinohradská

Podcast roku

POLITÉ OBRAZY OSTŘE DĚLÍ SPOLEČNOST. PROČ SE DEBATA O KLIMATU VYHROCUJE?

Matěj Skalický mluví s Janem Krajhanzlem, sociálním psychologem z Institutu 2050

00:00 / 24:35

Zablokovan é soukromé tryskáče

MUNI
PED

Po blokování dopravy umřela cyklistka...

TRAINING SESSIONS

If you want to go into action you have to visit one of our action trainings first.

DATE	TIME	TOWN	KONTAKT-E-MAIL	TRAINER:IN	TYP
26.11.2022	10-15 Uhr	Berlin	Anmeldung via berlin@letztegeneration.de		Aktionstraining
26.11.2022	10-15 Uhr	Heidelberg	Anmeldung via rhein-neckar@letztegeneration.de	Raúl	Aktionstraining
26.11.2022	10-15 Uhr	Braunschweig	Anmeldung via anmeldung.nord@letztegeneration.de	Axel	Aktionstraining
27.11.2022	10-15 Uhr	Köln	Anmeldung via anmeldung.west@letztegeneration.de	Raúl + David	Aktionstraining
03.12.2022	10-15 Uhr	Berlin	Anmeldung via berlin@letztegeneration.de		Aktionstraining
03.12.2022	10-15 Uhr	Mannheim	Anmeldung via rhein-neckar@letztegeneration.de	Raúl	Aktionstraining
03.12.2022	10-15 Uhr	Bonn	Anmeldung via anmeldung.west@letztegeneration.de	Zoe	Aktionstraining
04.12.2022	11-15 Uhr	München	Anmeldung via Ernst@ch-computer.de	Moritz	Aktionstraining

Na Svobodáku se symbolicky oběsili lidé stojící na tajícím kusu ledu

Úterý, 30. července 2019, 21:15

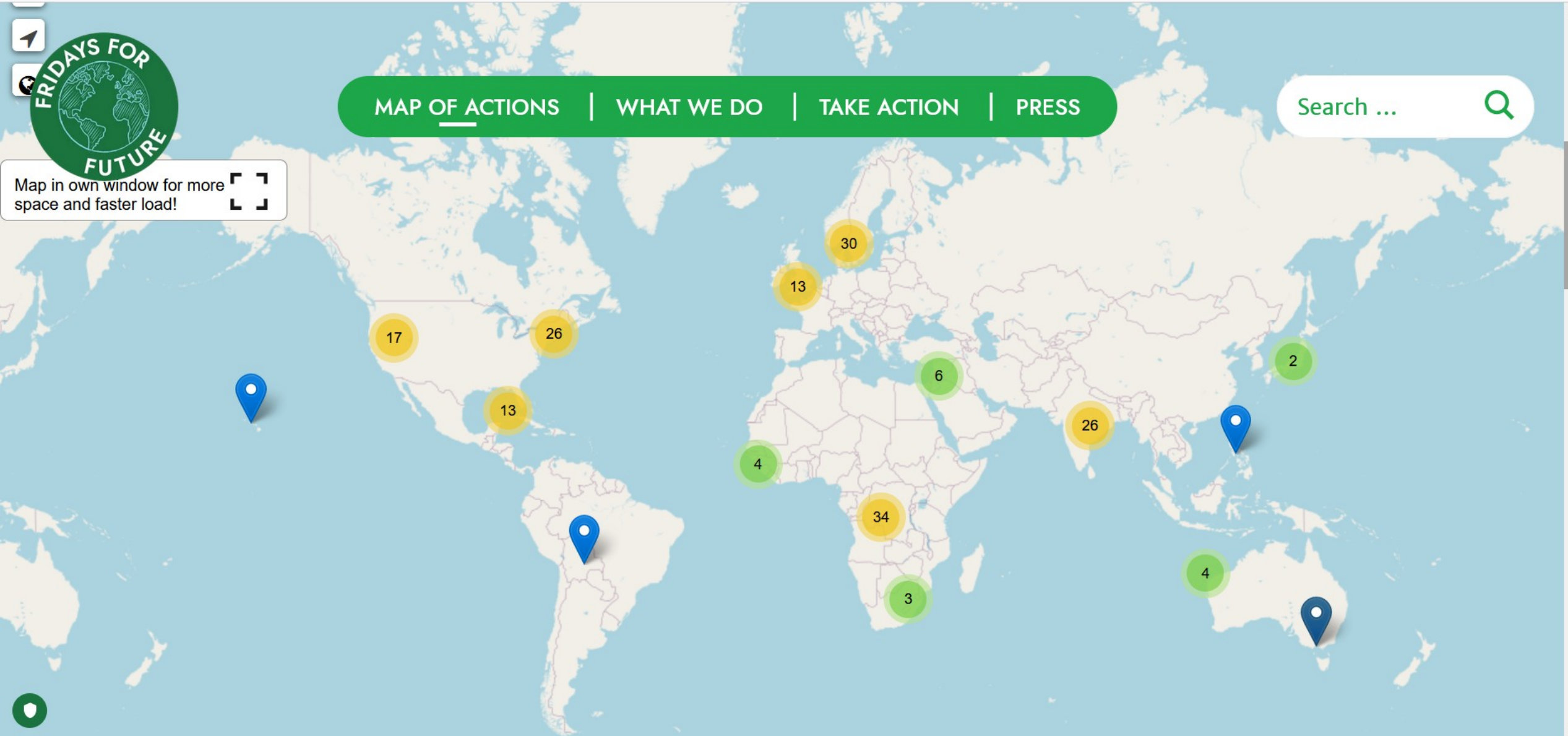

MAP OF ACTIONS | WHAT WE DO | TAKE ACTION | PRESS

Search ...

Map in own window for more space and faster load!

Ladislav Kuc

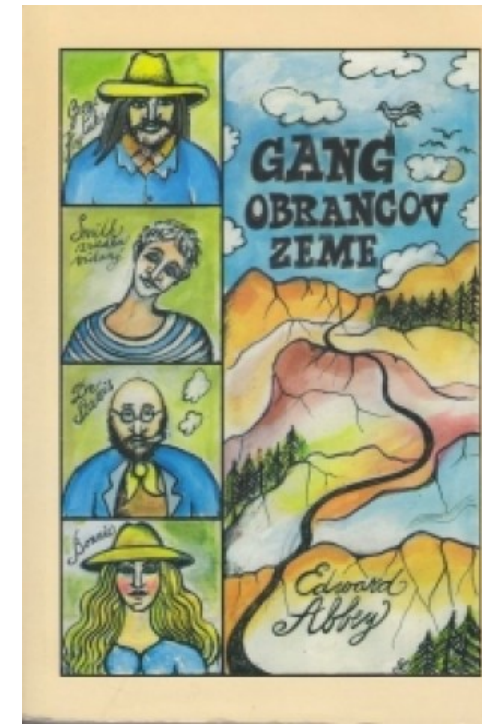
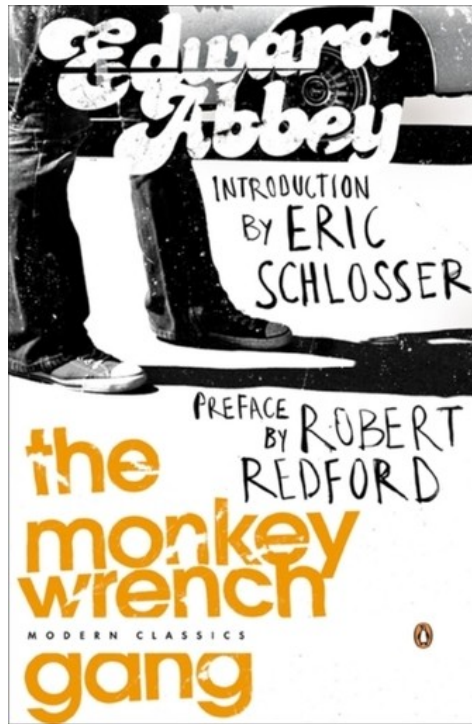
*Uvtos, Gucmanova 19/670, Priečinoik 7,
Leopoldov, 92041, Slovakia*

Podporovaný vězeň
Earth First

Ladislav is an animal rights activist indicted on charges of illegal possession of arms and manufacturing of explosives for a bombing in front of a McDonald's in 2011 in which there were no injuries. He was traced after almost a year via a timer found at the scene and communications between him and the manufacturer. During a house search, police found material related to the ALF. Originally sentenced in 2014 to 25 years, in 2018 he was resented to 12 years (until 01-2024).

Birthday: November 4, 1975

- <https://earthfirstjournal.news/prisoners/>

MUNI
PED

Monkeywrenching
– nenásilná
ekotáž, sabotáž

Výzvy k nekonání v odborné literatuře (IT)

- Tiež kombinácia etík podľa potreby (Bowles, 2021)
- Morálna neposlušnosť

„To nejlepší a nejjednoduchší, co v prostředí, které je vizuálně, fyzikálně a chemicky pokřivené, mohou architekti, průmysloví designéři, projektanti a další pro lidstvo udělat, je přestat úplně pracovat.“

Victor Papanek (1985)

(Cennydd Bowles, 2021, 191)

V akademické (brněnské) sféře...

preformování přírody kulturou, přijímáme tuto Ústavu Země, která stvrzuje rozpoznané hodnoty, nároky a práva naší materské planety.

ÚSTAVA ZEMĚ

S vědomím odpovědnosti vůči budoucím generacím prohlašujeme Zemi za svébytnou ontickou kreativitu a subjektivitu – za hodnotu nadřazenou člověku i kultuře. Přirozenou kreativitu Země, jež darovala život člověku, umožnila kulturu i lidská práva, považujeme za nadřazenou lidské kreativitě i právům lidí. Za ústřední právní princip lidstva 21. století, závazný pro ústavy všech států i listiny základních lidských práv a svobod, vyhlášíme nezbytnost uchovat obyvatelnou Zemi pro další lidská pokolení i ostatní živá stvoření. Člověk ani kultura nejsou svébytnými jsovcy, závisejí na Zemi. Relativně svébytným jsovcem v rámci vesmíru může být jenom Země. Pouze celá její biosféra je nejmenším autonomním systémem schopným dlouhodobého vývoje v čase. Všechny její přirozené subsystémy včetně umělé lidské kultury jsou dočasné a nesamostatné, závislé na zdraví a prosperitě biotického celku.

Zavazujeme se chránit Zemi před sobeckou expanzí predátorsky orientované kultury. Její hodnotu, nároky a práva, nadřazené člověku i kultuře, hodláme prosazovat **všemi prostředky**.

V souladu s tímto závazkem prohlašujeme:

Hlava první Země

2. Lidstvo nenese odpovědnost za Zemi. Nese odpovědnost za kulturu, za své dílo, jímž Zemi rozdělilo na dva pozíční systémy: kulturu a přírodu. Smířit kulturu s přírodou vysostným úkolem práva, politiky a vědy pro nadcházející etapu biofilní kultury.

[NÁVRH ÚSTAVY](#) [DOPLŇUJÍCÍ TEXTY](#) [NÁZORY](#) [ODKAZY](#) [AUTOR](#) [KONTAKT](#)

- Lidská druhová subjektivita je omezena nadřazenou subjektivitou Země. Všechny osoby i státní orgány mají povinnost tuto širší subjektivitu respektovat, chránit rozmanitost a celistvost biosféry, šetrně využívat neživé produkty Země.
- Vyhlašujeme, že pouze s přirozeným bytím, nikoli s umělým bytím kulturním, může být člověk jako druh biologicky sourodý. Uznáváme, že to, co prospívá Zemi, prospívá člověku.
- Přirozenou uspořádanost Země musejí chránit a prosazovat všechny právní systémy.

Hlava třetí Kultura

- Kultura je umělým systémem s vlastní vnitřní informací, jíž je duchovní kultura. Změna orientace a obsahu duchovní kultury – nastavení, hodnot a regulativů – je předpokladem biofilní transformace systému kultury.
- Jako výtvar člověka není kultura ani pokračováním evoluce přírody, ani procesem jejího zušlechťování. Je umělým a dočasným konstruktem, který na přírodě látkově, energeticky i informačně závisí. Je stavbou, která biologické strukturu člověka neodpovídá a jež se po zániku lidstva nezachová.

Podněty k nátlaku až radikalismu

- Ignorování a popírání potřeby změny (Franks, Hanscombe, Johnstone 2018;)
- Pomalá zelená transformace ekonomiky a politiky (Gates, 2021) - ztráta legitimacy (Felicetti 2021)
- Nespravedlivá řešení (Hála 2020)
- Moc dne (Patočka 2007; Jaspers 2008) a falešné vědomí (Marx)
- Zklamání, smutek (Jemelka 2021; Dougald 2018; Librova, Pelikán, Galčánová, Kala 2016; Scranton 2015)
- Escapismus (útěk k hédonismu, znovuobjevení spirituality, řešení všech problémů - podpora destrukce: Wallace-Wells 2020; Komárek 2008; Fromm 2000)
- Snížení důstojnosti jednotlivce nehumánním jednáním (příklad vysvětlení trestu smrti, možná aplikace na jiné situace? Švaňa 2016).

Jaká je zodpovědná společenská transformace?

- Je každá klimatická akce společensky odpovědná?
- Je každá klimatická akce klimaticky odpovědná?
- Jaké etické přístupy řešení klimatické a ekologické krize existují?
- Jaké jsou příčiny krize?

Odpovědnost

- Již Aristoteles řekl, že etika je úvodem (cestou) k politice
- Morálka: co lidé považují (považovali v minulosti) za správné (jak správně jednat?)
- Jak ve skutečnosti nakonec jednají (mravy)?
- Morálka (představy o tom, co je správné) a mravy se často odlišují
- Odpovědnost vůči druhým v lidském nebo i planetárním společenství za naši svobodu
- Projevujeme jednáním nebo i nejednáním
 - spolu-odpovědnost za svět – vytváříme a formujeme svět, ve kterém musí ostatní žít (a na který musí reagovat) (J. P. Sartre)

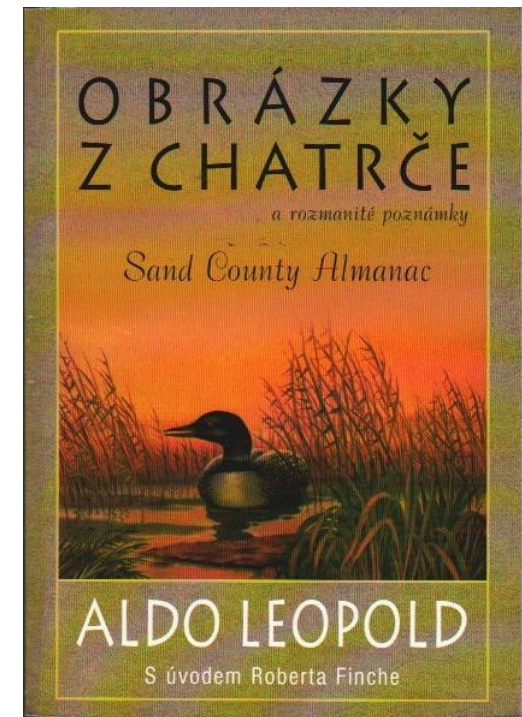
Přístupy v environmentální etice k řešení ekologické krize

Ekocentrismus

*Zkoumejme každou otázku z hlediska toho, co je eticky
a esteticky správné, stejně jako toho, co je ekonomicky výnosné.*

*Určitá věc je správná, když směřuje
k zachování integrity,
stability a krásy biotického společenství.
Směřuje-li jinak, je špatná.*

Leopold, A.: Etika Země. FČ 39, 1991/6, str. 1025

Ekocentrický princip odpovědnosti

- Narušení jedné vazby má vždy vliv na další (jedná se o řetězce vztahů, které tvoří systémy).
 - Zvířata v lesích a přírodě můžeme lovit či jinak regulovat, pokud tyto vztahy nenarušujeme a neničíme
 - pokud neohrožujeme ekosystémy, fungující celky

Další ekocentrické koncepty: evoluční ontologie (Šmajs), hypotéza Gaia (Lovelock), etika Země (Leopold, Callicott), a d.

Evoluční ontologie

- Svět kolem nás - původní (přírodní) a umělý (kulturní)
- Kulturní vzniká vždy na úkor přírodního (devastace)
- Člověk nemůže za ekologickou krizi
- Ekologickou krizí ale není ohrožena příroda ale kultura
- Naší odpovědností – změnit protipřírodní kulturu na biofilní

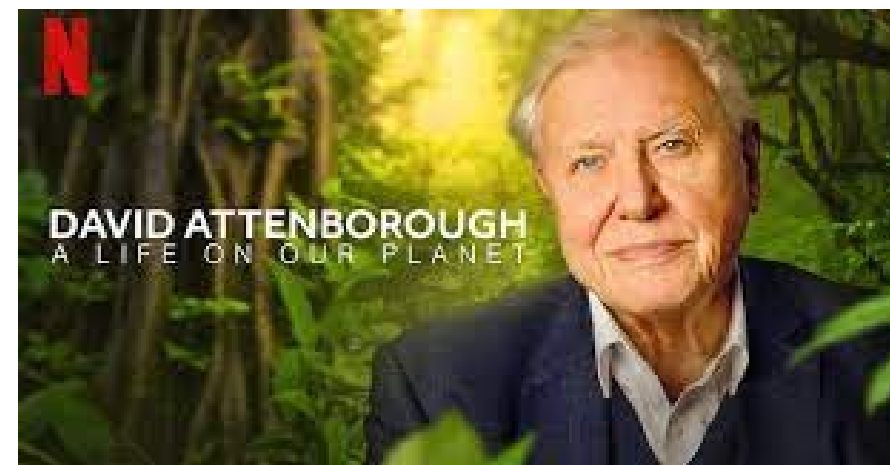
Evoluční ontologie

MUNI
PED

Ekocentrismus v médiích

- 2030 konec amazonského deštného pralesa - sója, dřevo
 - katastrofální úbytek druhů, biologická rozmanitost, změna na savanu - změna koloběhu vody na Zemi
 - 2030 - tání Arktidy - další oteplování - vymírání živočichů
 - 2040 - tání/rozmrazování permafrostu (Sibiř) - uvolňování metanu - skleníkového plynu – oteplování
 - 2050 - vymírání korálů v oceánech (teplo, kyselé prostředí - poušť), populace ryb žijících u dna
 - 2080 zemědělská krize - vyčerpání půdy + vymizení opylujícího hmyzu
 - 2100 - planeta se oteplí o 4 stupně - 6. hromadné vymírání druhů, nárůst uprchlíků
 - Poslední generace lidí na Zemi? (2020-2100)
-

Černobyl, Život na naší planetě, 2020

Vrátit přírodě území – ona je zase zaplní...

Příroda jako předmět práva

- Není neobvyklým jevem
- V ekvádorské ústavě (2008) - pojetí životního prostředí jako Matky Země – Pachamamy
- zaručena její úcta, existence, obnova jejích cyklů, struktury, evolučních procesů, stát je povinen uplatňovat preventivní opatření a zákazy
- Práva Matky Země - prohlášena za veřejný zájem zákonem v Bolívii (2010)
- Některé přírodní oblasti prohlášeny za předmět práv - v dohodě mezi Novým Zélandem a Maorskými kmeny (2012)
- v Belize v 2012 získal korálový útes nárok na náhradu škody a obnovu do původního stavu
- v Indii v roce 2012 Nejvyšší soud neuznal nadřazenost lidských zájmů nad ochranou životního prostředí, ale naopak uznal přírodní zájmy jako nezávislé
- Vomáčka 2015, 31-37;

Antropocentrický princip odpovědnosti

- V 1979 Hans Jonas: **Princip odpovědnosti. Pokus o etiku pro technologickou civilizaci**
- „Jednej tak, aby účinky tvého jednání byly slučitelné s pokračováním vpravdě lidského života na Zemi.“ (Jonas, 1997, 35)
- Jednat tak, aby důsledky činnosti nepůsobily ničivě na budoucí možnost takového života
- Neohrožovat podmínky neomezeného trvání lidstva na Zemi

Odpovědnos t z vnitřní povinnosti

- Kvůli něčemu, co ještě není
- Odpovědnost je svou povahou nerekiproční - budoucí generace nám to nevrátí
- Etika budoucnosti

Odpovědnost — znovuovládnutí techniky

Již je zřejmý destruktivní účinek technologií a techniky

Technický rozvoj se stále více udržuje sám - je samospásnou hnací silou - mimo kontrolu

Technický pokrok chytil člověka do pasti - nastražuje past sám na sebe

Řešení - proměna podstaty strategie lidského jednání

Tři fáze moci člověka:

Moc člověka prostřednictvím techniky na přírodu

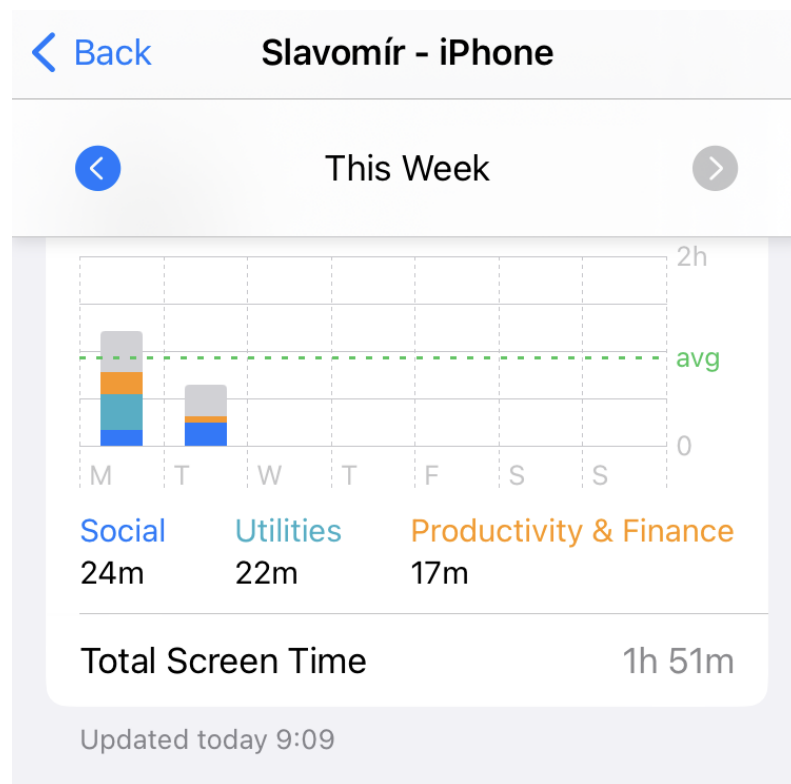
Bez-moc: moc samočinné (neomezené) techniky - člověk je pouze "objektem" techniky

Moc člověka - opětovné ovládnutí technologie - odpovědným jednáním (nutná reflexe ohrožení lidské civilizace)

Ekologické problémy s technikou

- Komerční web: kalkulace stand by režimu za rok: 604 kWh ročně, cca 2500 Kč
- USB šetrnější než virtuální disky (stovky krát), odesílání dat přes 4G 500x víc energie než přes wifi (Bowles, 2020, 187)
- Granty a dotace: nákupy ton železa
- Finanční zdroje (nákupy, akcie-fondy, reklama)
 - Každá bitcoinová transakce hodnotu 437kg/CO₂ (hodnota spotřeby 30 amerických domácností denně) (Bowles, 2020, 189)
- 70% celosvětového internetového provozu soustředěn v okrese Loudoun (Virginia) – k pohánění datových center – nečistá energie (Greenspace, Bowles, 2020)
- Aktualizace – zastarávání techniky (a naopak)

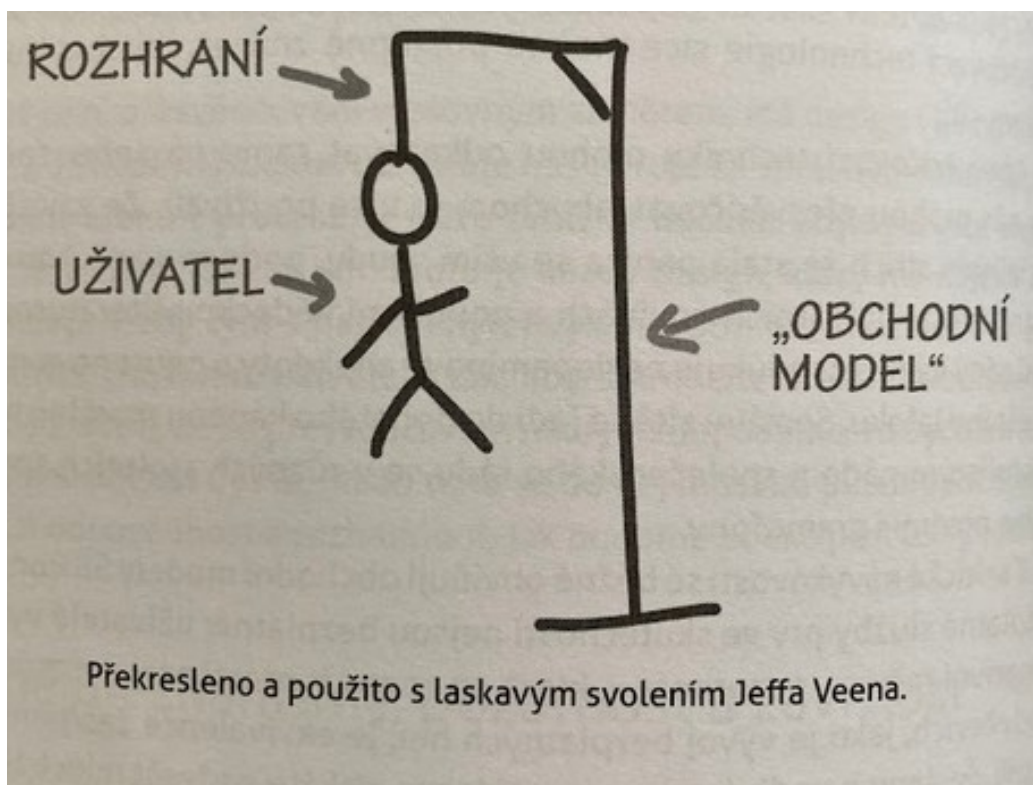
Škodlivé účinky na zdraví

- Již dnes jednoznačná příčina krátkozrakosti u mladých lidí – IT
- V roce 2050 bude téměř polovina světové populace trpět na krátkozrakost (každému desátému ztráta zraku) – příčinou používání smartfonů (během vývoje očí u dětí, které rostou)
- Přibírání na váze a obezita – špatné stravování a vysoká míra používání obrazových médií – zdvojnásobení za posledních 30 let...
- Oslabování paměti, myšlení, prostorové orientace,

Spitzer, Manfred: Digitální demence, Kybernemoc, Kyber a eko

Sociální a psychologické problémy

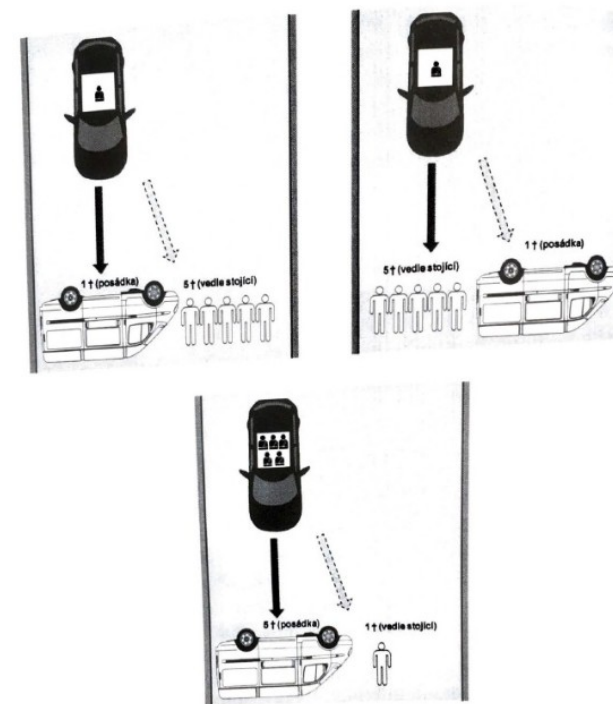

- Podpora vojen a diktatur kvůli nové technice a obchodu
 - Nepřehledné schéma obchodu s drahými kovy (Kongo)
- The Social Dilemma, 2020
 - kvůli reklamě je jsou uživatelům nabízeny další možnosti aktivity, např. další konspirační teorie
- *Když to neudělám já, udělá to někdo jiný...* (dilemata dizajnerů, programátorů, manažerů, atd.) (např. problém lepší navigace – zneužití ve vojenském průmyslu, softvér na rozpoznávání obličejů – zneužití vůči menšinám, diktatury, atd.)
- Nespravedlivá výměna dat (obr.: Bowles, 2020, 56)
- Odcizení (sebe, přírodě, ostatním) (Fromm)
- Další?

Který softvér?

- Počítadlo
- Tank
- Rytíř

Kopecký, Robin: Morální problémy autonomních vozidel, Filosofický časopis, 2019/2, s. 272

Shrnutí

- Technosféra:

Technika – technologie – korporace – uživatel – trh -
energie - suroviny

Proces, entita, který nikdo neovládá

Odpovědnost:

- Princip předběžné opatrnosti (viz Otevřený dopis proti GPT 4, nikdo umělé mysle nedokáže kontrolovat).
- Skepticismus, ovládnutí své techniky, čistá energie
- Osobní zdraví, sociální zdraví

Doktor z Afriky... a jeho koncept úcty k životu

<http://e-obzor.cz/albert-schweitzer/>

Etika úcty k životu Alberta Schweitzera. Biocentrismus

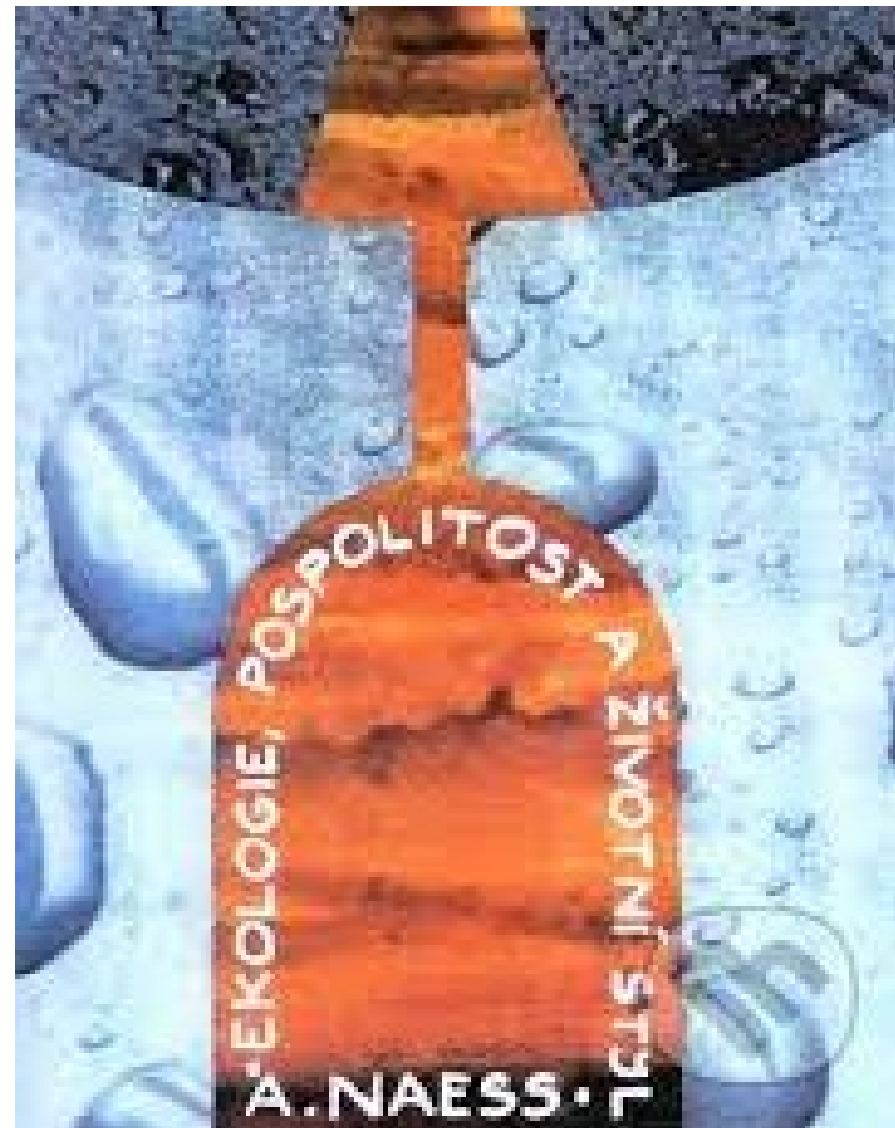
- **Já sem život, já chci žít uprostřed života, který chce žít.**

(všechny formy života jsou si rovny)

- Tuto instinktivní vůli k životu si ale musíme uvědomit a ujasnit. Neboť přitakání životu znamená prohloubení, zvroucnění a vystupňování vůle k životu. Současně zažívá myslící člověk nutkání projevovat stejnou úctu veškeré vůli k životu jako své vlastní. Dokáže se vcítit do jiného života a tím rozlišovat mezi dobrem a zlem.
- **Dobré** je život udržovat, život podporovat, vývojeschopný život přivádět k jeho nejvyššímu zhodnocení.
- **Zlé** je život ničit, životu škodit, vývojeschopný život potlačovat. Toto je jedině myslitelný absolutní základ mravnosti.
- Petr Lotar: Se života a díla Alberta Schweitzera. Primus, Praha, 1995, s. 46

Odpovědnost vůči světu mimo člověka

- „shallow ecology“ (mělká) - většina ochranářů a zelených
→ boj proti znečišťování, ničení zdrojů; starostlivost o zdraví člověka
- „deep ecology“ (hlubinná) – přístup spojený s hodnotami a vnitřním přežíváním
→ nejde o řešení problémů, ale o to, aby vůbec nevznikali
- Netřídíme odpad – raději žádný neprodukujeme.
- Nechraňme přírodu, protože je potřebná a užitečná, ale proto, že je

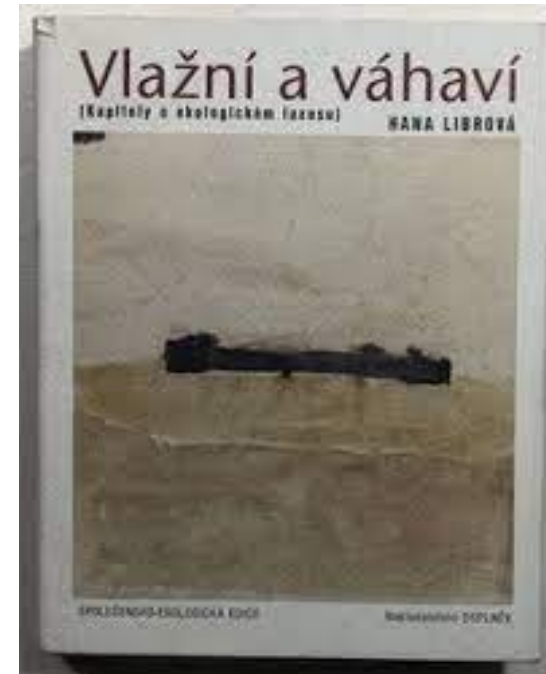

Ekonomika dle Naesse

- Ekonomika rastu?
- HNP
 - Není měřítkem blahobytu – zahrnuje méně produktů a služeb, jako používá průměrný člověk
 - Nepoukazuje na přerozdělení produktů a služeb
 - Nezachycuje odpracovaný čas, likvidaci zdrojů, nezvratné změny
 - kouření – reklama+prodej+léčení a léky – rast HNP
 - Nezachycuje a znevýhodňuje domácí práci

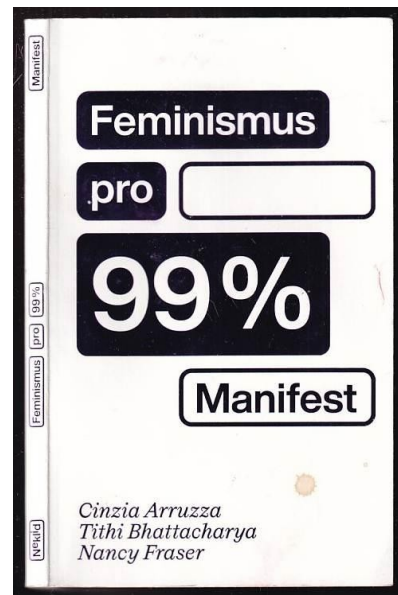
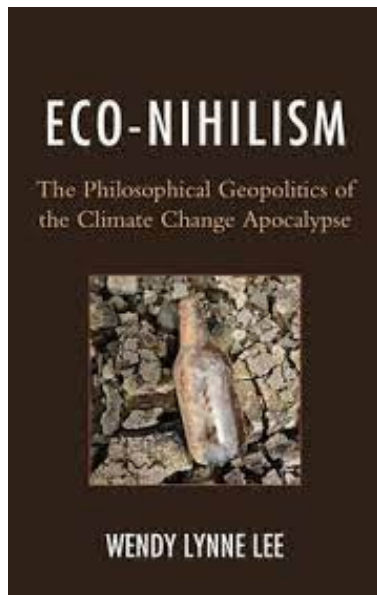
Změna, transformace

- Individuální: např. dobrovolná skromnost – únik, moc nad svým životem, environmentální žal
- 1994: po zmene režimu väčšina spoločnosti orientovala na konzum, iní v skromnosti na vidiek
- zelení - skromne z ekologických dôvodov, pestří -zmysluplné zamestnanie, samota, umenie, rodina, a d'.
- chudoba, problémy s dopravou, domáce vzdelávanie – odlúčenosť a d'.
- 2003: matky do zamestnaní, presadenie sa v podnikaní a zmysluplnej práci farmárov, remeselníkov, umelcov, a
- vyššia spotreba, ale zároveň vytrvanie – nepodľahnutie príležitostiam, pestrosť a skromnosť luxusom, iní (ostatní) nemajú.
- 2017: deti skromných sa navrátili do miest (štúdium a uplatnenie), ale nezľavnili zo svojich hodnôt

<https://broadblogs.com/category/feminism/>

MUNI
PED

(Eko)feministické návrhy

- Konec panského přístupu k přírodě a ženě! (Kritika F. Bacona a d.)
- Současný systém poškozují přírodu a ty nejslabší: starší, nemocné, děti, matky samoživitelky, chudé, marginalizované
- Kvóty ve vedení společnosti pro ženy nestačí

Muži jsou z Marsu, ženy z Venuše...

- Muži odpradávná lovíli, bojovali, přetvářeli krajinu, obchodovali,
- Ženy zůstávaly doma péče o děti, nemocné, staré
- Muži formovali stát, zákony, určili pravidla obchodního světa, prezentovali své náboženské i společenské představy,
- Žena - druhořadou funkci: kultura má maskulinní charakter
- Muži: myslí analyticky, abstraktně, tíhnou k moci, instrumentární rozum, bojovný duch
- Ženy : myslí celostně, konkrétně, tíhnou k péči, citlivost, mateřský „duch“

Feministické požadavky

- Jedním z řešení je ukončit mužskou dominanci ve vedení společnosti
 - odstranit panské principy k lidem a k přírodě
 - Odpovědnost
 - prosazovat nejen emancipaci žen ve vedení společnosti,
 - všech menšin,
 - zvyšovat pluralitu a rozmanitost myšlení,
 - mírové směřování společnosti vůči druhým i vůči přírodě
-

Zoocentrismus: odpovědnost k dalším bytostem

- V roce 1975 Peter Singer: *Osvobození zvířat*
- Stimul pro zakládání organizací pro ochranu zvířat
- jak krutě se lidé chovají ke zvířatům kvůli masu, kůži, zbytečným vědeckým experimentům, testování kosmetiky, a pod.
- Lidské a Non-lidské živé bytosti jsou si rovny: každá živá bytost má preferenci netrpět, mnohé mají schopnost uvědomovat si svou minulost a budoucnost.
- Dle tzv. **zoocentrismu** je odpovědné jednat v souladu se preferencemi živých bytostí
- Netrpět je vlastní přirozený způsob života, atd.).
 - řešením veganství – nahrazení zvířat v potravě, oblečení a v průmyslu
 - zároveň sníží emise – i environmentální odpovědnost

Cesta individuální cnosti

- Rozumnost – kontrola pudů, tužeb, vášní, konzumu
- Zvyky a zlozvyky
- Vzory
- Kompetence
- Autonomie

Sociální a ekonomická transformace

- Politická transformace
- Vytvoření globálního státu – silnějšího než korporace
- Škola sociální kritiky
- Hérakleitos: většina lidí je špatná
- Marx: etika není potřebná, stačí revoluce – změna materiální základny
- Sociální ekologie: co škodí přírodě, škodí i člověku
- Transnacionální uznání odpovědnosti

MUNI
PED

Zelený kapitalismus

- Zelený kapitalismus: transformace ekonomiky – nulové emise do 2050
- žádné zmínky o změně paradigmatu – jen technický návod v rámci systému

- Gates, 2021

BILL GATES

JAK ZABRÁNIT

KLIMATICKÉ

KATASTROFĚ

**ŘEŠENÍ, KTERÁ MÁME, A PRŮLOMY,
KTERÉ POTŘEBUJEME**

LOHAS, BIO, CSR, FAIRTRADE, a d

- Lifestyles of Health And Sustainability
- Značky kvality
- Společenské odpovědnosti – EK EU
- Eliminace vykořisťování

Zásady LOHAS

- 1. produkty založené výhradně na přírodních složkách
- vyloučení chemických látek, barviv, aromat, konzervačních látek, upřednostnění přírodních materiálů před plasty
- 2. složení - biologicky odbouratelné
- 3. důraz na obnovitelné zdroje energie z biomasy, alternativní zdroje
- 4. recyklovatelnost papír, lepenka, samoodbouratelné plastové sáčky
- 5. etické získávání a výroba odmítání vykořisťovatelských praktik ve třetím světě, dětské práce, testování na zvířatech...

Morálně sporné (CSR, BIO, LOHAS)

- Zdravější jen bohatší? → lepší jen...
 - Méně konzumu? (rozšiřování nabídky, nikoliv nahrazování...)
 - Obchodní model marketingu? Bio ve velkém?
 - Kvalita → méně potravin → méně pro hladové?
 - A co výtobytky vědy? Budeme je vyhazovat?
 - Nesmysl - biocigarety
-

Tlak: občanská neposlušnost, sabotáže

- ON: Transparentní odpor proti určené nelegitimitě, nefunkčním zákonům a nespravedlnosti
- Veřejně: ve snaze zabránit škodám (na životě a zdraví)
- Neseme důsledky za nezákonnost

- Sabotáže
- Netransparentní - skrytá činnost/nečinnost (neplnění povinností)
- Ostatní nemají příliš šancí se na to připravit
- Nehody, menší motivace zvažovat důsledky
- Zejména hnutí z 80., 90. let 20. stol. ALF, ELF, Earth First, a.j.

Průvodce eko-odpovědnosti v rozhodování

Průvodce do kapsy II.	
I	Idea změny (cíl) < utrpení konkrétního živého člověka
S	Stop další expanzi kultury – umělého světa (destrukce)
S	Stop další expanzi techniky (zbytečná zařízení)
S	Stop násilí, které nevidíme a podporujeme (důsledky v jiné části světa)
E	Eliminace již existujícího utrpení ohrožených skupin
P	Prostředek našeho jednání je totožný s naším cílem
T	Test lidskosti – nestydíme se o tom mluvit s rodiči, partnery, dětmi?

- Autor: Slavomír Lesňák

Průvodce etickým rozhodováním pro odpovědnou klimatickou transformaci (I.)

1. Nedostává motiv - idea jednání (změny) přednost před křehkostí-smrtelností konkrétního člověka? (ve zkratce: nemůže někomu mé jednání ublížit? komu?)
2. Napomáhá činnost k dalšímu rozšiřování umělého světa (kultury) na úkor přírody, anebo naopak napomáhá jeho ustupování? (ve zkratce: činnost může vést k obstarání nových produktů, na výrobu kterých je použita energie, voda, materiál – to vše je z přírody neodvratně odstraněno – zničeno; výjimkou je použití zánovních předmětů, klimaticky neutrální energie, apod.).
3. Napomáhá činnost k dalšímu rozšiřování technosféry ve světě, nebo přispívá k její minimalizaci? (ve zkratce: zvyšuje, nebo snižuje činnost naši závislost na technice a technologiích? Nepodporuje činnost technologické firmy, které vyvíjejí nadbytečné/neúsporné/klimaticky zatěžující produkty a aplikace?)
4. Pomáhá aktivita eliminovat, nebo zmírnit existující systémové (neviditelné) násilí ve světě? (ve zkratce: nepodporuje válečné konflikty, vykořisťování lidí v jiných částech světa, vyhánění lidí z domovů, ničení a vypalování pralesů, znečišťování vodních a půdních zdrojů, které poškozují lidi i další živé bytosti?, ad.)
5. Pomáhá činnost odstraňovat diskriminaci a utrpení zranitelných skupin obyvatelstva (žen, dětí, starších, hendikepovaných), nebo utrpení dále prohlubuje? (ve zkratce: nepodporuje mé jednání režimy, které diskriminují, pronásledují, zneužívají, likvidují své občany a občanky? Rovněž: ne každé klimaticky vhodné jednání může mít pozitivní dopad na seniory, děti, nemocné, matky samoživitelky, hendikepované – nutné emise se dají vyvážit snížením v jiné vhodnější oblasti).
6. Neodlišují se cíle a prostředky naší činnosti? (když chceme zachovat demokracii, nebudeme ji naší činností oslabovat; když chceme bezpečnou společnost, nebudeme šířit nebezpečí, když chceme klimaticky neutrální společnost, bude činnost již teď neutrální, když chceme v budoucí společnosti zachování lidských prav, respektujeme je i nyní; když chceme nenásilnou společnost, používáme nenásilní prostředky).
7. Nemuseli bychom se obávat o našem jednání povědět naším blízkým? (rodičům, partnerům, dětem, atd.). Nestydíme se za to?

Obrázky a internetové zdroje

- The Black Cat Sabotage Handbook. Dostupné online: <https://blackcatsabotage.wordpress.com/>
- <https://nesehnuti.cz/eticky-kodex-ekologickych-organizaci/>
- <https://www.extinctionrebellion.cz/jednejme-okamzite/akcni-konsensus/>
- How to strike. Dostupné online: <https://fridaysforfuture.org/take-action/how-to-strike/>
- Obrázek: Trailer život na naší planetě: <https://m.facebook.com/GreenStore.cz/photos/a.935423896470060/3756775241001564/?type=3>
- Obrázek: Černobyl ve filmu Život na naší planetě: <https://www.artoftheancestors.com/blog/daavid-attenborough-life-on-our-planet>
- Stand by režim: <https://www.epet.cz/stand-by/>
- Na Brandenburské bráně: <https://www.teraz.sk/zahranicie/dve-klimaticke-aktivistky-vyliezli-na-b/673286-clanok.html>
- V galerii: <https://kultura.pravda.sk/galeria/clanok/646504-klimaticki-aktivisti-znova-utocia-na-obrazy-v-australii-sa-prilepili-ku-slavnym-warholovym-campbellovym-konzervam/>
- Polité obrazy dělí společnost: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/klimaticti-aktiviste-polite-obrazy-podcast-vinohradska-12-krajhanzl_2210270600_cen
- Zablokované tryskáče: <https://www.airways.cz/zprava/klimaticti-aktiviste-zablokovali-na-schipholu-soukrome-tryskace/>
- Podcast D. Dzwonkowska: <https://www.spreaker.com/show/etyka-cnot-srodoviskowych-prof-ucz-dr>
- Brněnský Extinction rebellion: <https://brnenska.drba.cz/zpravy/spolecnost/14834-na-svobodaku-se-symbolicky-obesili-lide-stojici-na-tajcim-kusu-ledu.html>

Literatura

- BOWLES, Cennydd. *Etika budoucnosti*. Praha: Academia, 2021
- GATES, Bill. *Jak zabránit klimatické katastrofě: řešení, která máme, a průlomů, které potřebujeme*. V Brně: Jan Melvil Publishing, 2021.
- JONAS, Hans. *Princip odpovědnosti: pokus o etiku pro technologickou civilizaci*. Praha: Oikoymenh, 1997.
- VOMÁČKA, Vojtěch. *Země jako subjekt práv? Tendence v ekocentrickém pojetí právní ochrany životního prostředí*. In Josef Šmajš. *Ústava Země*. Banská Bystrica: Vydavatel'stvo PRO, 2015.
- ŠMAJŠ, Josef. *Ústava Země*. Banská Bystrica: Vydavatel'stvo PRO, 2015
- Otevřený dopis: <https://www.ppmagazin.com/od-gpt-4-k-autonomnimu-ai-aneb-reakce-na-otevreny-dopis-pozastavte-vyvoj-umele-intelligence/>

Další literatura

- ABBEY, Edward. *Gang obrancov Zeme*. Tulčík: Abies 1994.
- ARRUZZA, Cinzia, BHATTACHARYA, Tithi., FRASER, Nancy. *Feminismus pro 99 %: manifest*. Praha: Neklid 2020.
- BĚLOHRADSKÝ, Václav. *Mezi světy & mezisvěty: reloaded 2013*. 2., opr. a rozš. vyd. Praha: Novela bohemia 2013.
- BOWLES, Cennydd. *Etika budoucnosti*. Praha: Academia 2021.
- BROOKS, Leonard J. a Paul DUNN. *Business and professional ethics for directors, executives & accountants*. Boston, MA: Cengage Learning, 2018.
- FELICETTI, Andrea. Systemic Unsustainability as a Threat to Democracy. *Environmental Values*, 2021, 30(4), s. 431-451.
- GATES, Bill. *Jak zabránit klimatické katastrofě: řešení, která máme, a průlom, které potřebujeme*. Brno: Jan Melvil Publishing 2021.
- GLUCHMANOVÁ, Marta: Učitel'ská etika. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2008.
- GOLDMAN, Emma. Ruská revoluce a autoritativní princip (1924). In TOMEK, Václav (ed.): *Anarchismus v proměnách dvacátého století. Vybrané osobnosti a ideje*. FÚ AV ČR, Praha, 2012, s. 567-591.
- HÁLA, Vlastimil – KOLÁŘSKÝ, Rudolf. *Filosofie a ohrožená Země*. Filosofia, Nakladatelství Filozofického ústavu AV ČR, Praha 2020.
- HRUBEC, Marek. *Od zneuznání ke spravedlnosti: kritická teorie globální společnosti a politiky*. Praha: Filosofia, 2011.
- JASPERS, Karl. *Duchovní situace doby*. Academia 2008.
- JONAS, Hans. *Princip odpovědnosti: pokus o etiku pro technologickou civilizaci*. Praha: Oikoymenh 1997.
- KOMÁREK, Stanislav. *Příroda a kultura: svět jevů a svět interpretací*. Vyd. 2. Praha: Academia 2008.
- LIBROVÁ, Hana, PELIKÁN, Vojtěch. Ethical Motivations and the Phenomenon of Disappointment in Two Types of Environmental Movements: Neo-Environmentalism & the Dark Mountain Project. *Environmental Values*. Cambridge: White Horse Press, 2016, 25 (2), s. 167-193.
- MALANKIEVIČOVÁ, Silvia. *Profesijná etika: (v súčasných perspektívach aplikovaného diskurzu)*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2008. Acta Facultatis philosophicae Universitatis Prešovensis, 217/299.
- PATOČKA, Jan. *Kacířské eseje o filosofii dějin*. Praha: Oikoymenh 2007.
- ŠMAJS, Josef. *Ústava Země: filozofický koncept*. Vydanie I. Banská Bystrica: PRO 2015.
- ŠVAŇA, Lukáš. *Etika vojny a terorizmu*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity 2016. Opera philosophica, 2/2016.
- ŽIŽEK, Slavoj. *Násilí*. Praha: Rybka 2013.
- WALLACE-WELLS, David. *Neobyvatelná Země: Život po oteplení*. Brno: Host 2020.
- TAYLOR, Bron Raymond. *Ecological Resistance Movements : The Global Emergence of Radical and Popular Environmentalism*. SUNY Press, 1995.